

Sayın Süleyman bey,

Büyük acımdan iki ay sonra,
 daha önce aldığı bir davet
 üzerine Princeton'a giderek bir
 sene The Institute for Advanced
 Study'de çalıştım. Hemen hemen
 tamamlanmış kitabım için Avrupa
 müzelerinde incelemelerde bulunduk-
 tan sonra yurda döndüm. Burada
 Türkiye Bilimsel ve Teknik
 Araştırma Kurumunun teklifi
 üzerine Mustafa İnanın hayatı
 hakkında bir kitap hazırlanması
 için anlaşma yapmış bulunuyorum.
 Mustafa İnanın hayat romanı
 ile gençlere ilim yapma
 aşkı aşılanması arzusu editliyor.
 Bu meşguliyetin beni ayakta
 tutacak en büyük teselli
 kaynağı olacaktır düşünerek
 büyük hayallerle İstanbul'da
 döndüm.

Önce oğlumun ameliyat üzüntüsü
şimdi de katımızın istinlakı
bende çalışma huzuru
bırakmadı.

Hele eve acil el konması
ve karayalbanın, zaten
maliyetinden aşağı, taktir edilen
bedeli yüksek bularak itirazı
bizi büsbütün perişan etti.

Bense bu kişi kesiy ilmi
çalışmalarına nasredecektim.

Bana bu işin en acı gelen
tarafı. Umum müdürlüğünden en
alt kademesindeki teknik
elemanlara Mustafa'nın
talebelerinden müteşekkil bir
müessesenin bina, buru
olarak kullanma arzusu
bu acelenin başlıca sebebi
olmasıdır.

Fakat dün Burhan Felek sizin
bizim durumumuzdan yakından
ilgi lendiğiniz müjdeleyince
son dere müteşassis oldum.
Bilhassa sizin de Mustafa'nın
bir talebesi olmanız dolayısıyla

bu ilginiz bana büyük bir
huzur verdi . Sonsuz teşekkürlerle
hormetlerimi sunarım

Cumhuriyet
8 Aralık 1968

SAHİFE ÜÇ

hadiseler arasında

İstimlâk

İstimlâk, ne dersanız deyiniz, ne yaparsanız yapınız, Türkiyede daima bir felâket olmuştur. Nadiren de para etmez, işe yaramaz bir yerin ekseri hatır için istimplâki binde bir kişinin yüzünü güldürmüştür.

Türkiyede eskiden istimplâk demek müsadere demektir. Altın para zamanı yapılmış bir «tahrir» de konmuş kıymeti bedel tutarak elâlemin evi barkı, tarlası, toprağı zaptedilirdi. Yani aşağı yukarı bolşevik usulü.

Bunun bir tepkisi oldu. İstimlâkler zorlaştı, pahalandı. İstanbul ve Ankaranın 10 yıl evvelki istimplâkleri bu devreye düşer. Ne var ki onlarda da öyle usuller tatbik edildi ki halkın ah ü enini ayyuka çıktı. Kemal Aygün gelmese idi, İstanbulda daha çok ev bark yıkılırdı. Mâneviyata inanır olduğumuz için bu istimplâklerin maddî zararları kadar, —yapanlara— mânevî cezası da olduğuna kaniiz..

Ne ise acıları düşünmiyelim... de gelelim şimdiki istimplâklere.. bildiğiniz gibi Boğaz köprüsünün yapılması bu iş için kurulacak konsorsiyum yüzünden bir sene gecikti. Ama geciken köprü.. asıl mühim olan çevre yollarının inşası devam edecek.. ve bunun için yapılmakta olan istimplâkler başlıyalı hayli oldu. İşte biz bu istimplâklerde bahsedeceğiz.

Evvelâ şuna işaret edeyim ki; bütün gayretlere ve Anayasa sarahatine rağmen istimplâk işi daima hükümetin lehine ve malı alınanın zararına işleyen bir mekanizma olarak devam etmektedir. Ve bunun böyle olduğunu, her geçen gün ve her yapılan işlem göstermektedir. Nedir şikâyetler?

Evvelâ takdir edilen istimplâk bedelleri düşüktür. Bu düşük bedeli yükseltmek için mahkemelere müracaat lâzım olur. Meşhur istimplâk furyasında alınmış tedbirlerle istimplâk dâvaları artık cazip olmaktan çıkmıştır. Ve istimplâke uğriyanları.. pek azı sonu meçhul bu dâvalara girmeyi göze alabiliyor.

Bu istimplâklerin müddeti de azdır. 15 gün zarfında ya herru, ya merru. Ve işin tuhafı mal sahibinin itiraz müddeti 15 gündür de.. devletin kendi kurduğu tahmin-i kıymet heyetleri kararına itirazı bir aydır. Zaten hemen her kıymet tebliğiyle birlikte mal sahiplerine bir de devletin itirazı tebliğ ediliyor. Sizin az bulduğunuz kıymeti devlet çok buluyor. Dâva açıyor. Ne yapabilirsiniz? Devlet bu! Mahkeme masrafı bütçeden çıkar. Düşünür mü memur? Açar dâvayı. Ama mal sahibi ne yapar? Biçare bir taraftan malının ucuza giğinden mustarıptır. İkincisi çok defa evsiz, barksız kalır. Eşyasını, çoluğunu,

lemez. Bir de avukat tu'up peşin ücret ödiyemez. Mal elden gider.

Bizce böyle kitle halindeki istimplâklerde hükümet, malı alnanlara hem daha uzun müddet, hem de yeni bir mesken tedariğinde imkânlar vermeli.. belki de Emlâk Kredi Bankasının meskenlerinde öncelik tanıma veya mesken kredisi gibi yardım tedbirleri almalıdır.

Bir dul hanım tanyorum. Kocasını bu memleketin parmakla gösterilen âlimlerinden ve parlak profesörlerinden idi. Genç yaşında öldü.. refikası d. Profesör «hayatlarında borc, harc» kira sara aldıkları bir apartıman katı var. Tam köprü ayağının arkasına düşüyor. İstimlâk ilânına göre ne yol, ne ayak bu binaya tesadüf etmediğinden istimplâk çizgisine dahil değil.. gelgelcim.. bina köprüünün ayağına yakın ve belki de altında olduğundan Karayolları yetkilileri burayı şantiye ve büro yapmak için yıkmamak üzere istimplâke karar vermişler. Alelacele tahliyesini istiyorlar.

— Çabuk olun! Büroyu getireceğiz! diye baskı yaparken bir de takdir-i kıymet'e itiraz ediyorlar. Hiç mi insaniyet kalmadı canım? Bir kere bu istimplâkler yolun geçtiği yerlere münhasır olmak lâzım iken iki tarafından geniş arazi de birlikte istimplâk ediliyor. Hadi buna bir şey demiyelim.. ama büro yapmak için bina istimplâk edilir, on gün içinde aileler sokağa atılır mı? Sonra bu istimplâk sahası neresi ise, yani istimplâk kararı alınan saha neresi ise bunun herkes âlenen haritası ve coğrafi vaziyeti ve istimplâk kararı suretiyle ilânı lâzımdır ki; malı müsadere edilenler haklarında tatbik edilen muameleyi bilsinler.

Kış kıyamette dul, yetim, fakir, zengin tut kolundan on beş yirmi gün zarfında sokağa at!. Olur mu beyler?.. Hele büro yapmak için elâlemi evinder barkından etmek ne demektir? Bu anayasa himayesi bu kadar zayıf mı canım?

Yol için yer istimplâkını anladık.. yol başka yerden geçemez.. lâkin büro için istimplâki nasıl anlıyalım?. Her yerde büro yapılır. Bunun mevkii hakkında bir zaruret-i fenniye yoktur. Ama çalışanların hoşuna gider..

— Hadi burayı da büro yapalım! derler ve bu de istimplâke esas olursa çekiver kuyruğunu...

Bir seçim arifesinde İstanbul gibi geniş bir çevrede istimplâk gibi adı da, tadı da soğuk bir muameleyi yaparken çok dikkatli ve çok şefkatli olmak lâzım: geldiğine Sayın Başbakanın dikkatini çekmeyi vazife bildim. Ve böylece bunu açıkladım.

1 — Takdir edilen kıymetler düşüktür.

2 — Karayolları, her ihtimale karşı bu kıymetlere dahi itiraz etmektedir.

3 — Tahliye müddeti azdır.

4 — Malları el'lerinden alınanlar, yerine alacak mesken veya bina bulamamaktadır.

5 — İstimlâk hudutları galiba biraz keyfi genişletiliyor.

6 — Bü'ün bu muameleler, çok sert ve merhametsizce yürütülüyor.

Buna göre tedbir alınmasını İstanbul halkı adına rica ediyorum.

B. FELEK

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALARC0400702